

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2568

Received: 16/09/2024, Revised: 05/11/2024, Accepted: 10/12/2024

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีปกตินิสัยกับการป้องกันการสะกดรอยออนไลน์

โชติกา ชุมศรี, อุนิษา เลิศโตมรสกุล*

สาขาอาชีววิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: unisa.l@chula.ac.th*

*ผู้ประสานงานหลัก

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย รูปแบบพฤติกรรม แรงจูงใจที่นำไปสู่การสะกดรอยออนไลน์ และผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ รวมถึงการนำทฤษฎีปกตินิสัยมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์สาเหตุที่สนับสนุนให้เกิดการสะกดรอยออนไลน์เพื่อเสนอแนะแนวทางป้องกันเพื่อลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแนวทางในการป้องกันหรือลดความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อตามกรอบทฤษฎีปกตินิสัย สามารถดำเนินการได้โดยการกำจัดการจัดหนึ่งในสามองค์ประกอบหลักที่เอื้อต่อการเกิดอาชญากรรม ได้แก่ 1) อาชญากรที่มีแรงจูงใจ สำหรับการลดแรงจูงใจของอาชญากรสามารถดำเนินการได้ โดยการบัญญัติกฎหมายที่ระบุให้การสะกดรอยออนไลน์เป็นความผิดพร้อมกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมกับความรุนแรง 2) เหยื่อหรือเป้าหมายที่เหมาะสม การลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อสามารถเริ่มต้นจากตัวบุคคลเอง โดยการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างระมัดระวัง หลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลสำคัญ การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในส่วนตัวในสื่อสังคมออนไลน์ และระมัดระวังในการรับเพื่อนหรือผู้ติดตามที่ไม่รู้จัก และ 3) การขาดความสามารถในการเฝ้าระวัง สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวังจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ โดยการเร่งดำเนินการออกกฎหมายหรือมาตรการเฉพาะสำหรับการกระทำความผิด จัดอบรมบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงอันตรายและเรียนรู้วิธีการป้องกันตนเองในเบื้องต้นจากการสะกดรอยออนไลน์

คำสำคัญ: การสะกดรอยออนไลน์, การตกเป็นเหยื่อ, ทฤษฎีปกตินิสัย

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2568

Received: 16/09/2024, Revised: 05/11/2024, Accepted: 10/12/2024

Applying the Routine Activity Theory in Preventing Cyberstalking

Chotika Chumsri, Unisa Lerdtomornsakul*

Department of Criminology and Justice, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

E-mail: unisa.l@chula.ac.th*

*Corresponding author

Abstract

This academic article aims to examine the definition, behavioral patterns, motivations leading to cyberstalking, and the impacts on victims. Moreover, the Routine Activity Theory is applied to use as a framework to analyze the factors contributing to cyberstalking and to propose preventive guidelines to reduce the risk of victims from cyberstalking. The findings indicate that preventive guidelines based on the routine activity theory can be implemented by eliminating one of the three key elements facilitating crime: 1) Motivated offenders: Reducing their motivations can be achieved by enacting laws that classify cyberstalking as a criminal offense and imposing proper penalties to the severity of the crime; 2) Suitable targets: Reducing victimization opportunities can be happen by encouraging people awareness to have internet safety practices, such as avoiding the disclosure of private information, properly managing privacy settings on social media, and being careful in accepting friend request from unknown person or follower; and 3) Lack of capable guardianship: Enhancing guardianship requires collaboration from the government to enact cybercrime legislation or legal measures , to provide training about cybercrime for personnel in relevant agencies, and to conduct public awareness campaigns to educate people about the danger of cyberstalking and basic self-protection from cyberstalking.

Keywords: Cyberstalking, Victimization, Routine Activity Theory

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการนำเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันช่วยสร้างประโยชน์และอำนวยความสะดวกในหลายๆ ด้าน เช่น การศึกษา การติดต่อสื่อสาร และการดำเนินธุรกรรมทางการเงินหรือการธนาคาร เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกสบายในการติดต่อประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือการศึกษาหาความรู้ แต่ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างโอกาสให้แก่อาชญากรบางกลุ่ม นำเอาเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ส่งผลให้อาชญากรรมแบบพื้นฐาน (Street Crime) หรือแบบดั้งเดิมที่มีการกระทำในทางกายภาพและมีโอกาสพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพื้นที่ในการกระทำความผิดก่อให้เกิดอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เรียกว่าอาชญากรรมไซเบอร์ หรืออาชญากรรมทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการนำอาชญากรรมรูปแบบเดิมที่มีมาอยู่แล้ว เช่น การลักทรัพย์ การฉ้อโกง การหลอกลวง การกลั่นแกล้ง การล่วงละเมิดทางเพศ หรือการพนัน มาผสมผสานเข้ากับเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตจนกลายเป็นอาชญากรรมรูปแบบใหม่ขึ้น (Reyns, 2012) ไม่ว่าจะเป็นการฉ้อโกงออนไลน์ การกลั่นแกล้งออนไลน์ การคุกคามทางเพศออนไลน์ การพนันออนไลน์ หรือการโจรกรรมเอกลักษณ์บุคคล เป็นต้น

Cyberstalking เป็นหนึ่งในอาชญากรรมไซเบอร์ที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยและมีแนวโน้มว่าจะมีผู้ตกเป็นเหยื่อเพิ่มขึ้นในอนาคต ปัจจุบันยังไม่มีกรณีศึกษาหรือตัวอย่างทางการในภาษาไทยจึงมีคำเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น การสะกดรอยออนไลน์ การเฝ้าติดตามต่อเนื่องทางออนไลน์ การติดตามคุกคามทางอินเทอร์เน็ต หรือการเกาะติดบนโลกออนไลน์ เป็นต้น (สาวตรี สุขศรี, 2561) โดยในบทความนี้จะใช้คำว่า การสะกดรอยออนไลน์ แม้จะมีคำเรียกที่แตกต่างกันแต่ลักษณะของพฤติกรรมที่นำมาใช้อธิบายความหมายกลับใกล้เคียงกันอย่างมาก โดยลักษณะพฤติกรรมที่สำคัญของการสะกดรอยออนไลน์ คือ มีการเฝ้าติดตาม สะกดรอย ไล่ล่า ตามรังควาน ข่มขู่ คุกคาม กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เป็นการกระทำอย่างต่อเนื่องยาวนานในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ มีการทำซ้ำ ๆ โดยอาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางหรือเครื่องมือในการกระทำความผิด ส่วนหนึ่งที่ทำให้การสะกดรอยออนไลน์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้สะดวก ประหยัดและช่วยลดข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ รวมถึงรูปแบบการใช้งานของสื่อสังคมออนไลน์ที่สนับสนุนให้มีแลกเปลี่ยนข้อมูล ผู้ใช้งานส่วนใหญ่ขาดความระมัดระวังในการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวเป็นการสร้างโอกาสให้แก่ผู้ที่ไม่ประสงค์ดีนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการกระทำความผิดและเพิ่มโอกาสในการตกเป็นเหยื่อของการสะกดรอยออนไลน์มากขึ้น (Lowry et al., 2013) อีกส่วนมาจากลักษณะพิเศษของอินเทอร์เน็ตที่ช่วยปิดบังตัวตนที่แท้จริงและลดโอกาสในการเผชิญหน้าโดยตรงระหว่างบุคคล ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลที่เกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การติดตามตัวผู้กระทำความผิดเป็นเรื่องยากและซับซ้อน จำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางมาดำเนินการ

กรณีที่เกิดขึ้นในประเทศไทย คือ กรณีหญิงสาวเจ้าของช่องยูทูบ “มินตัน ดึงต้อง” โดนผู้ชายซึ่งอ้างตัวเป็นแฟนคลับโพสต์ข้อความและส่งข้อความที่มีลักษณะข่มขู่ คุกคามและลามกอนาจารทางสื่อสังคมออนไลน์ของหญิงสาวติดต่อกันเป็นเวลานาน มีการถ่ายรูปและส่งข้อความให้หญิงสาวทราบว่าตนเองได้ติดตามหญิงสาวไปยังสถานที่ต่างๆ ทั้งคอนโดมิเนียมที่พักอาศัยหรือสถานที่ทำงานและรู้จักวัตรประจำวันของหญิงสาว สร้างความวิตกกังวลเป็นอย่างมาก ได้มีการแจ้งความกับตำรวจ แต่ทำได้เพียงลงบันทึกประจำวันเท่านั้นเนื่องจากยังไม่เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายขึ้น ต่อมาทราบว่าชายคนดังกล่าวเป็นพนักงานส่งอาหารและทราบที่อยู่อาศัยจากการดูรูปภาพและวิดีโอที่เผยแพร่ลงบนสื่อออนไลน์ โดยหญิงสาวเผยว่ารู้สึกกังวลใจและหวาดกลัวต่อเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอย่างมากและรู้สึกท้อแท้ท้อถอยที่ไม่สามารถคุ้มครองความปลอดภัยของตัวเองได้เลย ตราบใดที่เป็นเพียงแค่การขู่ คุกคามทางคำพูดหรือข้อความ ไม่ได้มีการทำร้ายหรือเกิดอันตรายต่อเนื้อตัวร่างกาย (มินตัน ดึงต้อง, 2564) กรณีที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่ากฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถจัดการกับลักษณะการกระทำความผิดดังกล่าวได้ทราบเท่าที่ยังไม่ส่งผลกระทบต่อชีวิตหรือร่างกายของบุคคล แต่สำหรับผู้ตกเป็นเหยื่อที่ได้รับผลกระทบทางจิตใจนั้นไม่ได้รับความช่วยเหลือและเยียวยาแต่อย่างใด

สำหรับประเทศไทยการสะกดรอยออนไลน์ยังคงไม่รู้จักอย่างแพร่หลาย ส่วนใหญ่คิดว่าเป็นเหตุการณ์ไกลตัวไม่มีทางเกิดขึ้นกับตนเอง จึงขาดความตระหนักถึงอันตรายเมื่อไม่ตระหนักถึงอันตรายย่อมไม่สามารถวางแผนรับมือ ป้องกัน หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดให้การสะกดรอย

ออนไลน์เป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิด เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจึงทำได้เพียงเทียบเคียงกฎหมายเดิมที่มีอยู่เป็นรายกรณีไป ส่งผลให้เกิดช่องว่างของกฎหมายและเกิดปัญหาเรื่องบรรทัดฐานในการดำเนินคดีที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบางกรณีไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สินของเหยื่อโดยตรงแต่สร้างความทุกข์ทรมานทางจิตใจแก่เหยื่ออย่างยิ่ง (ชญาน์พิมพ์ บัวดิษฐ์เดชา, 2551) ในสถานะที่ปราศจากบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้บังคับเพื่อจัดการปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย รูปแบบพฤติกรรม แรงจูงใจที่นำไปสู่การสละการออนไลน์ และผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ โดยนำทฤษฎีปกติคดีมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์สาเหตุที่สนับสนุนให้เกิดการสละการออนไลน์ เพื่อเสนอแนะแนวทางป้องกันและลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อของการสละการออนไลน์

ความหมาย รูปแบบพฤติกรรม แรงจูงใจที่นำไปสู่การสละการออนไลน์ และผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ

การสละการออนไลน์ (Cyberstalking) เป็นหนึ่งในอาชญากรรมไซเบอร์ที่เกิดขึ้นในยุคนี้ เป็นการนำอุปกรณ์เทคโนโลยีและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นเครื่องมือในการสละการ (Stalking) และยังคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นการเฝ้าติดตาม ไล่ล่า ช่มชู้คุกคาม หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิ รุกล้ำความเป็นส่วนตัว หรือก่อให้เกิดความหวาดกลัวและส่งผลกระทบทางลบต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ จากเดิมที่การสละการหรือช่มชู้คุกคามเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ทางกายภาพเท่านั้น เมื่อมีเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตมาช่วยในการกระทำความผิดส่งผลให้มีการพัฒนารูปแบบของการกระทำและเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของการกระทำผิดไปสู่โลกออนไลน์หรือ Cyber space ได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

พจนานุกรม Black's Law Dictionary ให้ความหมายของคำว่า Cyberstalking ไว้ว่า "The act of threatening, harassing, or annoying someone through multiple e-mail messages, as through the Internet esp. with the intent of placing the recipient in fear that an illegal act or an injury will be inflicted on the recipient or a member of the recipient's family or household"

แปลความหมายได้ว่า การกระทำที่เป็นการข่มขู่ (threatening) การคุกคาม (harassing) หรือการรบกวนรำงว (annoying) ผู้ใดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้วยวิธีการใช้ข้อความจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวนหนึ่งหรือใช้อินเทอร์เน็ต โดยมีเจตนาในการทำให้ผู้รับเกิดความกลัวว่าจะเกิดการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือเกิดอันตรายแก่ผู้รับหรือสมาชิกในครอบครัว หรือผู้อาศัยในบ้านของผู้รับ (ชญาน์พิมพ์ บัวดิษฐ์เดชา, 2551)

ทางด้านสำนักงานอัยการสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมถึงความหมายของการสละการออนไลน์ ไว้ในรายงานของอัยการสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ถึงรองประธานาธิบดี ปี ค.ศ. 1999 (General, 1999) โดยอธิบายว่า "การใช้อินเทอร์เน็ต อีเมล หรืออุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เพื่อสละการติดตาม โดยทั่วไปเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการคุกคาม หรือการข่มขู่ บุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างซ้ำๆ เช่น การติดตามบุคคลอื่นๆ การไปปรากฏตัวที่บ้านหรือที่ทำงานของบุคคลอื่น การคุกคามผ่านทางโทรศัพท์ การส่งจดหมายลายลักษณ์อักษร หรือทำลายทรัพย์สินของบุคคลอื่น"

Bocij (2004) ได้ให้ความหมายว่า Cyberstalking คือ กลุ่มของพฤติกรรมที่คนทั่วไป กลุ่มคน หรือองค์กรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อคุกคามบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มคน หรือองค์กร พฤติกรรมดังกล่าวอาจรวมถึงแต่ไม่ได้จำกัดไว้เพียงเท่านั้น นั่นคือ การส่งคำขู่และคำกล่าวหาที่ไร้มูลความเป็นจริง การโจรกรรมเอกลักษณ์บุคคล การโจรกรรมข้อมูล สร้างความเสียหายต่อข้อมูลหรืออุปกรณ์เครื่องมือ ตรวจสอบการใช้คอมพิวเตอร์ การชักชวนผู้เยาว์เพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศและการล่วงละเมิดทุกรูปแบบ การคุกคามที่ผู้กระทำทราบดีว่าเป็นการสร้างทุกข์ทรมานทางจิตใจให้แก่บุคคลอื่น

Reyns (2010) ได้อธิบายว่า Cyberstalking คือ พฤติกรรมติดตามบุคคลโดยซ้ำๆ เป็นเวลานาน โดยอาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต มีการส่งข้อความที่ไม่พึงประสงค์ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และช่องทางออนไลน์ต่างๆ เช่น ส่งข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอทางโทรศัพท์ ส่งอีเมล ห้องสนทนา บล็อก หรือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมีข้อความที่เป็นการข่มขู่หรือเกี่ยวกับเพศ

สาวตรี สุขศรี (2563) ได้ให้ความหมายของคำว่า Cyberstalking ว่าหมายถึง การสละการ ตามรำงว หรือทำพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ โดยอาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ เช่น ส่งอีเมลหาเหยื่อบ่อย ๆ ทั้งข้อความหรือข้อมูลในระบบสื่อสารออนไลน์ที่ทำให้เหยื่อรู้สึกว่าถูกเฝ้าดูอยู่ โพสต์ข้อมูลหรือเผยแพร่ข่าวลือเกี่ยวกับเหยื่อบน

สื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งค้นหาข้อมูลส่วนบุคคล สถานที่อยู่ หรือกิจวัตรประจำวันของเหยื่อจากช่องทางที่เป็นสาธารณะและบริการส่วนตัว

ในบทความนี้ การสะกดรอยออนไลน์ (Cyberstalking) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึง การเฝ้าสะกดรอยติดตาม การตามรังควาน ช่มชู้คุกคาม บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งมีลักษณะกระทำอย่างต่อเนื่อง ทำซ้ำ ๆ โดยอาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางหรือเครื่องมือในการกระทำความผิด และการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความหวาดกลัวว่าจะเกิดอันตรายแก่ตนเองหรือบุคคลใกล้ชิด สร้างความเดือดร้อนรำคาญใจหรือส่งผลกระทบต่อสภาพอารมณ์และจิตใจของผู้ถูกระทำ (โชติกา ชุมศรี, 2567)

โดยแบ่งลักษณะของพฤติกรรมออกได้ 4 องค์ประกอบ คือ

1. เป็นพฤติกรรมที่มีการช่มชู้ คุกคาม ล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลหรืออาจมีขอบด้วยกฎหมาย มีลักษณะเป็นการไล่ล่า เฝ้าติดตาม สะกดรอย ตามรังควาน หรือการติดต่อสื่อสารที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ อาจเป็นได้ทั้งการกระทำโดยคำพูด ข้อความ หรือกริยาท่าทาง ที่มีลักษณะเป็นการคุกคามทั้งทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้

2. เป็นการกระทำโดยเฉพาะเจาะจงต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และเป็นการกระทำซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องติดต่อกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

3. มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาเป็นเครื่องมือหรือสื่อกลางในการกระทำความผิด ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้นั้นไม่ได้จำกัดเพียงคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่หมายรวมถึงถึงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่สามารถใช้ในการรับส่งข้อมูล เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต เครื่องแฟกซ์ วิทยุสื่อสาร เป็นต้น

4. ผู้ถูกระทำ รับรู้ถึงพฤติกรรมนั้นและเกิดความหวาดกลัวว่าจะได้รับอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเอง รวมถึงบุคคลใกล้ชิด อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกของผู้ถูกระทำ จนส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

รูปแบบพฤติกรรมของการสะกดรอยออนไลน์

มีการจำแนกรูปแบบพฤติกรรมของการสะกดรอยออนไลน์ที่หลากหลาย โดยรูปแบบที่พบโดยส่วนใหญ่มีดังต่อไปนี้ งานวิจัยของ Ogilvie (2000) จากสถาบันอาชีวศึกษาของประเทศออสเตรเลียได้แบ่งพฤติกรรมการสะกดรอยออนไลน์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การคุกคามผ่านทางอีเมล (E-mail Stalking) การศึกษาการสะกดรอยออนไลน์ในระยะแรกพบว่าอีเมลถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการคุกคามและสะกดรอยออนไลน์มากที่สุด เนื่องจากสามารถใช้งานได้อย่างเป็นอิสระ ไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถปิดบังตัวตนได้ดีในระดับหนึ่ง อีเมลถูกนำมาใช้ส่งจดหมายที่มีลักษณะไม่พึงประสงค์ มีข้อความที่เป็นการล่วงละเมิด คุกคาม ช่มชู้ รวมไปถึงการแนบไฟล์ไวรัสคอมพิวเตอร์และอีเมลขยะจำนวนมากให้กับเหยื่อ

2. การเฝ้าติดตามทางอินเทอร์เน็ต (Internet Stalking) อินเทอร์เน็ตถูกนำมาใช้ในการเข้าถึงโปรแกรมต่างๆ ทางออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น อีเมล เว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เพื่อติดตามเฝ้าดูพฤติกรรมของเหยื่อและมองหาโอกาสในการใช้ช่องทางเหล่านั้นส่งข้อความที่ไม่พึงประสงค์หรือติดต่อหาเหยื่อโดยตรง ลักษณะข้อความที่ส่งมีเนื้อหาเป็นการช่มชู้ คุกคาม ล่วงละเมิดทางเพศ หรือบางกรณีอาจมีการโพสต์ข้อมูลหรือรูปภาพส่วนตัวของเหยื่อ หรือข้อมูลซึ่งไม่เป็นความจริงเป็นเหตุให้บุคคลภายนอกเข้าใจผิด หรือนำข้อมูลที่เฝ้าติดตามทางอินเทอร์เน็ตไปสะกดรอยทางกายภาพ

3. การเฝ้าติดตามทางคอมพิวเตอร์ (Computer Stalking) นักสะกดรอยในระดับนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีในระดับสูงกว่าคนปกติ มีการส่งพวกโปรแกรมไวรัส Spyware หรือโปรแกรมเฝ้าติดตามเข้าไปในคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของเหยื่อเพื่อใช้ในการติดตามพฤติกรรมการใช้งานของเหยื่อ ด้วยวัตถุประสงค์บางอย่างหรือขโมยข้อมูลของเหยื่อเพื่อนำไปเผยแพร่ให้เกิดความเสียหายขึ้นกับเหยื่อ

การจำแนกรูปแบบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องตาม Bocij (2004) แบ่งออกเป็น 10 ลักษณะดังนี้

1. การช่มชู้ การสะกดรอยโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะของการช่มชู้คุกคามเหยื่อหรือบุคคลใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการช่มชู้ทางอีเมล ระบบส่งข้อความ แฟกซ์ หรือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารอื่นๆ โดยเจตนาสร้างความหวาดกลัว

2. สร้างข้อกล่าวหาเท็จ มีเจตนาสร้างความเสียหายแก่ชื่อเสียงของเหยื่อ โดยการเผยแพร่ข้อมูลเท็จของเหยื่อกับบุคคลใกล้ชิด หรือบุคคลภายนอก ผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจผิดในตัวเหยื่อ

3. การดูหมิ่นเหยียดหยามเหยื่อ โดยการส่งข้อความที่มีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม ทางอีเมล หรือระบบฝากข้อความ หรือการเนบรูภาพลามกอนาจารหรือมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ทำให้เหยื่อได้รับความอับอาย
4. การโจมตีข้อมูลและอุปกรณ์ พยายามทำลายข้อมูลและระบบคอมพิวเตอร์ของเหยื่อ เช่น การส่งไวรัสหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีระบบทำลายข้อมูลเพื่อทำลายระบบ
5. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเหยื่อ ใช้วิธีการหรือเครื่องมือต่างๆเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหยื่อทั้งการแอบเข้าถึงข้อมูลของเหยื่อ ฝ่าฝืนตามพฤติกรรมของเหยื่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การหาทางใกล้ชิดกับเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดเพื่อหลอกลวงข้อมูล รวมถึงการจ้างนักสืบเอกชนเพื่อสืบหาข้อมูลของเหยื่อ
6. การปลอมตัวเป็นเหยื่อ หรือทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าตนเองเป็นตัวเหยื่อและทำพฤติกรรมที่ไม่ดี โดยการใช้ชื่อหรือข้อมูลของเหยื่อติดต่อบุคคลอื่นทางออนไลน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความอับอายหรือทำให้บุคคลอื่นเข้าใจตัวเหยื่อผิดไป
7. สนับสนุนให้บุคคลอื่นคุกคามเหยื่อ การนำข้อมูลของเหยื่อไปใช้ในทางที่มีขอบและสนับสนุนให้บุคคลที่สามเข้ามาคุกคามเหยื่อ เช่น การลงโฆษณารายละเอียดของเหยื่อพร้อมเบอร์โทรศัพท์ในทำนองที่ว่าเหยื่อมีการบริการทางเพศ หรือต้องการหาคู่เพื่อมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น
8. สั่งซื้อสินค้าและบริการแทนเหยื่อ โดยการใช้ข้อมูลของเหยื่อในการสั่งซื้อสินค้าและบริการ เช่น การสมัครรับข่าวสารจากนิตยสารลามกอนาจาร สินค้าที่สร้างความอับอายให้แก่เหยื่อ เช่น Sex toy และให้ไปส่งที่สถานที่ทำงานของเหยื่อ
9. เตรียมการเพื่อเผชิญหน้ากับเหยื่อ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการติดตามออนไลน์ไปวางแผนสำหรับการเข้าใกล้เหยื่อในทางกายภาพ เช่น ไปดักรอตามสถานที่ต่างๆที่เหยื่อไปประจำ ฝ้ารอบบริเวณที่อยู่อาศัย หรือที่ทำงาน เป็นต้น
10. การทำร้ายร่างกาย การนำข้อมูลทางออนไลน์ไปค้นหาโดยมีเจตนาสะกดรอยตามทางกายภาพและก่ออาชญากรรมที่รุนแรงต่อชีวิตหรือร่างกายของเหยื่อ

การจำแนกรูปแบบพฤติกรรมของการสะกดรอยออนไลน์ในตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว เมื่อพิจารณาโดยละเอียดจะพบว่าพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นการกระทำที่เหยื่อไม่พึงประสงค์ และมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเหยื่อ โดยประกอบด้วยพฤติกรรมการฝ่าฝืนตาม ข่มขู่ คุกคาม และการพยายามติดต่อสื่อสารกับเหยื่ออย่างต่อเนื่อง ซ้ำๆ รวมถึงการนำข้อมูลส่วนบุคคลของเหยื่อไปใช้โดยมิชอบ เป็นการสร้างความเสียหายให้กับชื่อเสียงของเหยื่อ ซึ่งการกระทำเหล่านี้ส่งผลกระทบทางลบต่อสภาพอารมณ์และจิตใจของเหยื่ออย่างชัดเจน

แรงจูงใจที่นำไปสู่การสะกดรอยออนไลน์

จากมุมมองทางด้านจิตวิทยาอธิบายว่าการสะกดรอยออนไลน์นั้นมีสาเหตุมาจากความต้องการแสดงออกในด้านใดด้านหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการของจิตใจ ซึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับของบุคคลในสังคมแต่สามารถแสดงออกได้บนโลกออนไลน์ แรงจูงใจของแต่ละบุคคลนั้นย่อมแตกต่างกันออกไปจากการศึกษาพบว่ามีแรงจูงใจหลักดังต่อไปนี้

- ความรักหรือความรู้สึกหลงใหลที่มากเกินไป กลายเป็นแรงจูงใจหลักที่นำไปสู่การสะกดรอยและคุกคามเหยื่อได้ (Spitzberg & Hoobler, 2002) นักสะกดรอยที่มีแรงจูงใจนี้อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับบางประการกับเหยื่อ เช่น อดีตคนรัก อดีตเพื่อนร่วมชั้น เพื่อนร่วมงาน หรือแม้กระทั่งบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือบุคคลแปลกหน้าที่รู้จักเหยื่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยในระยะแรกจะเป็นการติดตามเหยื่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์เท่านั้น แต่เมื่อพบว่าติดตามเหล่านั้นไม่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองได้ จึงได้พยายามติดต่อสื่อสารซ้ำๆโดยอาศัยการส่งข้อความทางโทรศัพท์หรืออีเมล หรือส่งข้อความไปทางสื่อสังคมออนไลน์ของบุคคลที่ตนสนใจโดยตรง หรือในกรณีที่เคยคบหาดูใจกันมาก่อนแต่ภายหลังเหยื่อได้ขอยุติความสัมพันธ์แต่ตัวนักสะกดรอยไม่ยินยอมอาจนำไปสู่การลงมือสะกดรอยและการคุกคามอย่างต่อเนื่องทางออนไลน์ได้ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวและรูปภาพของเหยื่อ หรือเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จเกี่ยวกับเหยื่อเพื่อให้เหยื่อได้รับความเสียหายถูกบุคคลอื่นเข้าใจผิดและเกลียดชัง โดยต้องการสร้างความหวาดกลัวให้กับเหยื่อและหวังให้เหยื่อกลับมาคืนดีดังเดิม

- ความโกรธแค้น เป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจสำคัญซึ่งอาจนำไปสู่การสะกดรอยและการคุกคามเหยื่อ (Paul E. Mullen & Purcell, 2008) อาจเกิดจากการทะเลาะเบาะแว้งในเรื่องเล็กน้อย ความเห็นต่างในเรื่องของการทำงาน การสูญเสียผลประโยชน์ต่างๆ หรือความอิจฉาริษยา เป็นต้น ตัวอย่างเช่น การถูกปฏิเสธจากบุคคลอื่นเมื่อต้องการมีปฏิสัมพันธ์อย่างคนรัก หรือ ในกรณีที่เคยคบหาดูใจกันมาก่อนต่อมาได้เลิกกันไปแต่อีกฝ่ายไม่ยินยอมเลิกหรือพยายามกลับมาขอคืนดีแต่ไม่สำเร็จส่งผลให้ความรักความหลงใหลที่มีให้กันเปลี่ยนเป็นความโกรธแค้นและเกลียดชังที่มีต่อเหยื่อจึงได้เลือกที่จะข่มขู่ คุกคาม หรือ

พยายามทำให้เหยื่อได้รับความเสียหายในหลายรูปแบบ หรือการทำให้บุคคลภายนอกเข้าใจผิดเกี่ยวกับเหยื่อและหลงเกลียดชังเหยื่อไปด้วย ซึ่งการกระทำเหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างความเดือดร้อนและความหวาดกลัวให้กับเหยื่อนั้น แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงความอ่อนไหวหรือความไม่มั่นคงทางอารมณ์ของนักสะกดรอยที่ไม่สามารถยอมรับความผิดหวังและไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสมด้วย

- ความผิดปกติทางจิต เมื่อบุคคลมีความผิดปกติทางจิตหรือเป็นโรคจิตเภทย่อมมีการกระทำหรือความสำนึกคิดที่แตกต่างไปจากบุคคลทั่วไป หลายกรณีพบว่าบุคคลที่สะกดรอยตามหรือคุกคามผู้อื่นนั้นมักมีสภาพจิตที่ไม่ปกติแต่ไม่รุนแรงขนาดเป็นควินคลจริต หนึ่งในความผิดปกติทางจิตที่มีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมดังกล่าวคือ erotomania หรือที่เรียกว่า De Clérambault's syndrome ซึ่งเป็นความผิดปกติทางประสาทที่ผู้ป่วยมีความหลงผิดคิดว่ามีบุคคลอื่นตกหลุมรักตนเอง ในรายที่มีอาการรุนแรงจะเชื่ออย่างจริงจังว่าตนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือเป็นคนรักกับเหยื่อ (สาวตรี สุขศรี, 2560) จึงได้พยายามติดต่อสื่อสารหรือทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ใกล้ชิดหรือได้รับความสนใจจากเหยื่อ

- ความต้องการควบคุมหรือมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น เป็นลักษณะหนึ่งของนักสะกดรอยที่กระทำลงไปเพราะต้องการแสดงว่าตนเองมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น สามารถควบคุมหรือสร้างความหวาดกลัวให้กับผู้อื่นได้ โดยต้องการก่อกวนหรือคุกคามให้เกิดความหวาดกลัวเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและมองว่าความหวาดกลัวของผู้อื่นเป็นเรื่องสนุก (McFarlane & Bocij, 2003)

การสะกดรอยออนไลน์สะท้อนให้เห็นถึง รูปแบบพฤติกรรมและแรงจูงใจที่หลากหลาย มีความเชื่อมโยงกับปัจจัยด้านจิตวิทยา สังคม พฤติกรรมส่วนบุคคล และอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้กระทำผิด แต่ไม่ว่าสาเหตุของการกระทำจะมาจากสิ่งใดเมื่อได้กระทำลงไปแล้วผลกระทบที่ตามมา คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเหยื่อ ต้องได้รับความทุกข์ทรมานทางจิตใจและส่งผลให้เหยื่อไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข

ผลกระทบของการตกเป็นเหยื่อการสะกดรอยออนไลน์

การสะกดรอยออนไลน์ส่งผลกระทบทางลบต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อทั้งสิ้น ซึ่งความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นในเหยื่อแต่ละรายนั้นย่อมแตกต่างกันออกไปตามลักษณะพฤติกรรมของผู้กระทำ ระยะเวลาในการตกเป็นเหยื่อ สภาพจิตใจและความสามารถในการรับมือกับปัญหาของเหยื่อ โดยแบ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ตกเป็นเหยื่อของการสะกดรอยออนไลน์ออกเป็น 2 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบด้านสภาพจิตใจ บุคคลที่ต้องพบเจอกับพฤติกรรมที่เป็นการข่มขู่ คุกคาม หรือการสะกดรอยออนไลน์เป็นระยะเวลาซ้ำ ๆ ยาวนาน ไม่เพียงเป็นเหตุให้บุคคลนั้นไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข แต่ยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพอารมณ์และจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อ ซึ่งความรุนแรงของผลกระทบที่พบเจอนั้นแตกต่างกันออกไปตามความหนักเบาของเหตุการณ์และพฤติกรรมของผู้กระทำผิด (Jansen van Rensburg, 2017) กรณีที่ส่งผลกระทบน้อยอาจสร้างเพียงความเดือดร้อน รำคาญใจให้กับเหยื่อ แต่ในกรณีที่เป็นการกระทำที่รุนแรง เช่น มีการส่งข้อความข่มขู่ คุกคาม ที่แสดงความต้องการจะฆ่าหรือทำร้ายเหยื่อหรือบุคคลใกล้ชิดในทุกๆ วัน ข้อความที่แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิดทราบกิจวัตรประจำวันของเหยื่อตลอดเวลา หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลของเหยื่อไปใช้หลอกลวงหรือสร้างความเสื่อมเสียแก่ชื่อเสียงของเหยื่อเป็นเหตุให้บุคคลภายนอกเข้าใจผิดไป เมื่อเหยื่อต้องทนอยู่ในสภาวะเช่นนี้นานวันย่อมบั่นทอนสภาพจิตใจของเหยื่อให้แย่ลงไปทุกวัน โดยผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเหยื่อที่พบโดยส่วนใหญ่ ได้แก่ สร้างความโกรธ เดี๋ยวร้อนรำคาญใจ ความหวาดกลัวและวิตกกังวลให้แก่เหยื่อ บางกรณีส่งผลให้เหยื่อขาดความมั่นใจในตนเองและไม่มั่นใจในความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมรอบตัว เกิดความรู้สึกผิด อับอาย โทษตัวเอง ซึมเศร้า เกิดความเครียดสะสม หลีกเลียงสังคม เมื่อต้องเผชิญกับภาวะข้างต้นเป็นระยะเวลานาน สามารถนำไปสู่โรค PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder) หรือสภาวะป่วยทางจิตใจเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอย่างร้ายแรง ส่งผลให้เกิดความเครียดอย่างรุนแรงจนทุกข์ทรมานทางจิตใจ (Bocij, 2004; Short et al., 2015) ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข และผลที่ร้ายที่สุดคือเมื่อเหยื่อไม่สามารถรับมือกับผลกระทบทางจิตใจได้ส่งผลให้ป่วยเป็นโรคจิตเวชและนำไปสู่การฆ่าตัวตายในที่สุด

2. ผลกระทบด้านสภาพร่างกายและการดำเนินชีวิต ความเครียดและวิตกกังวลนำมาซึ่งโรคความดันโลหิตสูง ภาวการณ์นอนไม่หลับหรือฝันร้ายจนร่างกายพักผ่อนไม่เพียงพอ ภาวะเบื่ออาหาร โรคหัวใจอันเนื่องมาจากการที่หัวใจเต้นเร็วผิดปกติหรือโรคภัยอื่น ๆ นอกจากปัญหาด้านสุขภาพแล้วสามารถส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของเหยื่อได้ด้วย (Dreßing et al., 2014;

Jane, 2023; Short et al., 2015) เนื่องจากความหวาดระแวงหรือความหวาดกลัวที่เกิดขึ้นทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตหรือออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านอย่างปกติ ในบางรายด้วยภาวะความเครียดอย่างรุนแรงส่งผลให้ไม่สามารถทำงานหรือประกอบอาชีพได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความผิดพลาดในการทำงาน ซึ่งผลกระทบดังกล่าวไม่เพียงสร้างปัญหาให้กับเหยื่อเท่านั้นแต่ยังส่งผลถึงคนในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดด้วย ผลกระทบที่ร้ายแรงที่ส่งผลต่อร่างกายของเหยื่อ คือ การสะกดยอนนั้นไม่ได้เกิดเพียงในทางออนไลน์เท่านั้นแต่มีการนำข้อมูลที่เฝ้าติดตามทางออนไลน์ไปใช้สะกดยอนทางกายภาพ โดยมีเจตนาเข้าประชิดตัวเหยื่อและสามารถนำไปสู่ความรุนแรงทางกายภาพทั้งการทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน ล่วงละเมิดทางเพศ หรือฆาตกรรมเหยื่อในท้ายที่สุด

จากผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นกับเหยื่อทั้งทางด้านจิตใจและร่างกาย ไม่ว่าจะมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใดย่อมส่งผลให้ผู้ตกเป็นเหยื่อไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข ดังนั้น การตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการสะกดยอนออนไลน์จึงเป็นสิ่งที่สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญทั้งในด้านการป้องกัน การแก้ไขปัญหา และการช่วยเหลือเยียวยาเหยื่อก่อนที่พฤติกรรมดังกล่าวจะทวีความรุนแรงและมีผู้ตกเป็นเหยื่อในสังคมเพิ่มมากขึ้น

แนวคิดทฤษฎีปกตินิสัยกับการสะกดยอนออนไลน์

ทฤษฎีปกตินิสัยเป็นหนึ่งในทฤษฎีสำคัญที่ถูกนำมาใช้อธิบายปัจจัยที่นำไปสู่อาชญากรรมและการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม ทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนาโดยนักวิชาการ 2 ท่าน คือ ลอร์เรน โคเฮน และ มาร์คัส เฟลสัน (Cohen & Felson, 1979) แนวคิดหลักของทฤษฎีนี้คือ "โอกาสอาชญากรรม" (Crime Opportunity) พร้อมอธิบายว่า อาชญากรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการซ้อนทับกันอย่างพอดีของพื้นที่และเวลา (Space and Time) และพฤติกรรมหรือกิจวัตรประจำวันของบุคคลมีส่วนในการเพิ่มหรือลดโอกาสอาชญากรรม โดยได้ให้ความหมายของคำว่า ปกตินิสัย หรือ Routine Activity ว่าหมายถึงกิจวัตรหรือการกระทำใดๆ ของบุคคลที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งหรือเป็นประจำ เช่น การออกไปทำงานทุกวันแต่บ้านไม่มีคนเฝ้า การออกไปข้างนอกบ้านเวลากลางคืน การสวมใส่เครื่องประดับราคาแพง เป็นต้น โดยกิจวัตรที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งเป็นประจำ ๆ สม่่าเสมอ อาจเป็นการสร้างโอกาสให้อาชญากรรมที่คอยเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของเหยื่อมีโอกาสกระทำความผิดได้โดยง่าย (พรชัย ชันดี และคณะ, 2558)

Cohen และ Felson (1979) อธิบายว่า อาชญากรรมจะเกิดขึ้นได้เมื่อองค์ประกอบหลักทั้งสามประการเกิดขึ้นอย่างพร้อมเพรียงกัน ได้แก่ 1. อาชญากรที่มีแรงจูงใจในการกระทำความผิด 2. เหยื่อหรือเป้าหมายที่เหมาะสม และ 3. การขาดความสามารถในการเฝ้าระวัง อัตราการเกิดอาชญากรรมจะเพิ่มขึ้นเมื่อองค์ประกอบเหล่านี้ครบถ้วนส่งผลให้อาชญากรรมตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของบุคคลในสังคมเพิ่มขึ้นเช่นกัน

1. อาชญากรที่มีแรงจูงใจในการกระทำความผิด หมายถึง บุคคลที่มีความเปี่ยงเบนในทางอาญา เป็นบุคคลที่มีความสามารถและมีประสิทธิภาพในการกระทำความผิด แต่ไม่ได้มีการระบุถึงลักษณะของอาชญากรที่มีแรงจูงใจไว้อย่างชัดเจน ส่วนใหญ่ถือเอาลักษณะที่คนส่วนใหญ่ในสังคมมองว่าเป็นการกระทำที่ผิดหรือละเมิดกฎหมาย โดยบุคคลเหล่านี้มีแนวโน้มหรือแรงจูงใจที่ต้องการก่ออาชญากรรมอยู่แล้วจึงมักสังเกตปัจจัยทางกายภาพหรือสภาพแวดล้อมรอบข้างเพื่อแสวงหาโอกาสในการกระทำความผิด ในบริบทของการสะกดยอนออนไลน์ การที่เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีค่าใช้จ่ายน้อยและช่วยลดความเสี่ยงในการเผชิญหน้ากับเหยื่อโดยตรง ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์สามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวหรือระบุตัวตนจริง เนื่องจากภาวะไร้ตัวตน (Anonymity) ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ออนไลน์ทำให้การปกปิดตัวตนและการอำพรางพฤติกรรมของผู้ใช้งานทำได้ในระดับหนึ่ง ส่งผลให้การพิสูจน์ความผิดและการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเป็นไปได้ยากส่งผลให้นักสะกดยอนเล็งเห็นโอกาสเลือกใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เมื่อการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเหยื่อทำได้ง่ายดาย จึงเปิดโอกาสให้นักสะกดยอนที่มีเจตนาเฝ้าติดตามพฤติกรรมหรือข่มขู่คุกคามบุคคลอื่นสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนตัว รับรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ของเหยื่อที่เผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ และติดต่อสื่อสารหรือส่งข้อความที่มีลักษณะเป็นการข่มขู่คุกคาม ล่วงละเมิดทางเพศ ส่งภาพลามกอนาจาร หรือข้อความที่แสดงถึงการติดตามเหยื่อไปยังสถานที่ต่าง ๆ ให้กับเหยื่อได้โดยตรง ผ่านทางโปรแกรมสนทนาของสื่อสังคมออนไลน์ อีเมล หรืออุปกรณ์สื่อสารอื่น ๆ

2. เหยื่อหรือเป้าหมายที่เหมาะสม หมายถึง ทรัพย์สินหรือบุคคลที่ตั้งใจหรือเป็นที่พึงปรารถนาของอาชญากรที่มีแรงจูงใจ ซึ่งเป้าหมายจะเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดนั้น มีการพิจารณาจากคุณลักษณะสี่ประการที่มีตัวย่อว่า VIVA ได้แก่ มูลค่า (Value) ซึ่งพิจารณาทั้งในรูปแบบของราคาของทรัพย์สินหรือรูปแบบเชิงสัญลักษณ์จากมุมมองของผู้กระทำความผิด ความเฉื่อย (Inertia) หมายถึง ขนาด น้ำหนัก รูปร่าง หรือลักษณะทางกายภาพของบุคคลหรือทรัพย์สินที่สร้างความสะดวกหรือเป็นอุปสรรคสำหรับผู้กระทำความผิด การมองเห็น (Visibility) หรือการเปิดเผยของเป้าหมายต่อผู้กระทำความผิดซึ่งช่วยสร้างโอกาสหรือทำให้มองเห็นช่องทางหรือวิธีการในการกระทำความผิด และสุดท้ายการเข้าถึง (Access) หมายถึง ลักษณะของเป้าหมายทั้งบุคคลหรือทรัพย์สินที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดเข้าถึงได้โดยง่าย

ในบริบทของการสะกดรอยออนไลน์ ปัจจุบันเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตช่วยให้การติดต่อสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นทำได้ง่ายสะดวกง่ายดาย ประกอบกับสภาพโปรแกรมของสื่อสังคมออนไลน์ที่สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำให้ผู้ใช้งานนิยมเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว ความชอบพิเศษ รูปภาพ และวิดีโอของตนเองลงบนสื่อสังคมออนไลน์และใช้เป็นช่องทางที่บุคคลอื่นสามารถติดต่อได้โดยตรง การกระทำดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีเจตนาไม่ดีนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการกระทำความผิดหรือทำการติดต่อสื่อสารที่ไม่พึงประสงค์กับเหยื่อ ปัจจัยสำคัญที่เพิ่มโอกาสการตกเป็นเหยื่อสะกดรอยออนไลน์ คือ การขาดความระมัดระวังในการใช้อินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ การโพสต์ข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญ เช่น ชื่อ-นามสกุลจริง อายุ รูปภาพหรือวิดีโอส่วนตัว การเผยแพร่สถานที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงาน หรือรูปภาพทรัพย์สินของมีมูลค่า หรือการอนุญาตให้บุคคลที่ไม่รู้จักเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้น การรับเพื่อนที่ไม่รู้จักในสื่อสังคมออนไลน์ และการเปิดโอกาสให้สามารถติดต่อสื่อสารได้โดยตรง ยิ่งเพิ่มความเสี่ยงในการตกเป็นเป้าหมายของนักสะกดรอยออนไลน์

3. การขาดความสามารถในการเฝ้าระวัง หมายถึง การขาดผู้พิทักษ์ที่มีความสามารถ ขาดสิ่งที่สามารถแทรกแซงเพื่อหยุดหรือยับยั้งการเกิดอาชญากรรม เช่น บุคคล องค์กร หรือระบบที่สามารถปกป้องคุ้มครองและลดโอกาสการเกิดอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในบริบทของการสะกดรอยออนไลน์ องค์ประกอบข้อนี้ถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถจัดการกับการสะกดรอยออนไลน์ที่เกิดขึ้นได้ สังคมไทยในปัจจุบันยังขาดความตระหนักรู้ถึงอันตรายและไม่มีมาตรการเฝ้าระวังภัยจากการสะกดรอยออนไลน์ เนื่องจากไม่เคยมีเหตุการณ์รุนแรงจากการตกเป็นเหยื่อหรืออาจเกิดขึ้นแต่ไม่เป็นที่รับรู้ของบุคคลทั่วไป ส่งผลให้คนส่วนใหญ่ไม่รับรู้การมีอยู่ของอาชญากรรมชนิดนี้ หรือมองว่าไม่เป็นอันตรายและอยู่ห่างไกลจากชีวิตตนเอง เมื่อไม่มีการตระหนักถึงอันตรายย่อมไม่มีการวางแผนจัดการป้องกัน แก้ไข หรือควบคุมพฤติกรรมดังกล่าวอย่างเหมาะสม เป็นการเปิดช่องว่างให้นักสะกดรอยออนไลน์ที่จะกระทำความผิดโดยไม่เกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายโดยเฉพาะที่จะใช้บังคับกับการสะกดรอยออนไลน์ แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจึงทำได้เพียงใช้กฎหมายเดิมที่มีอยู่มาเทียบเคียงกับการกระทำความผิดได้ในบางกรณีเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 14 และ 16 รวมถึงความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326, 328 และ 393 เป็นต้น ทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมายและเกิดปัญหาในการตีความกฎหมายว่านำมาบังคับใช้ได้เพียงใด อีกทั้งผลกระทบที่เกิดจากการตกเป็นเหยื่อการสะกดรอยออนไลน์ส่วนใหญ่เน้นส่งผลด้านสภาพอารมณ์และจิตใจของเหยื่อมากกว่าไม่ได้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมอย่างความเสียหายทางร่างกายหรือทรัพย์สิน นอกจากนี้ระบบกฎหมายในประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมความเสียหายในเรื่องสภาพจิตใจของผู้เสียหาย เนื่องจากความยากในการพิสูจน์ความเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้น ดังนั้น ตราบใดที่ยังไม่มีความเสียหายที่เป็นรูปธรรม เช่น เกิดการทำร้ายร่างกายเหยื่อหรือบุคคลใกล้ชิด หรือสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินของเหยื่อจึงเป็นการยากที่จะพิสูจน์ถึงความเสียหายได้ เมื่อขาดกฎหมายเฉพาะที่สามารถนำมาใช้กับการกระทำความผิดส่งผลให้ไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินคดีและไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ นอกจากนี้ด้วยสภาพของเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตมีส่วนช่วยในการปกปิดตัวตนของผู้กระทำความผิด และผู้กระทำความผิดสามารถซ่อน ลบ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลการกระทำความผิดบนอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การตรวจสอบผู้กระทำความผิดหรือการหาพยานหลักฐานทางดิจิทัลเป็นเรื่องยาก ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง แต่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องการสืบสวน สอบสวนการกระทำความผิดทางออนไลน์จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ลดประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมและความสามารถในการเฝ้าระวัง

อาชญากรรมในสังคม เมื่อไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ การสืบสวนหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำผิดรวมถึงการติดตามตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ จึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับอุปสรรคในการจัดการกับอาชญากรรมออนไลน์

ทฤษฎีปฏิกิริยาระหว่างแนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อการสะกดรอยออนไลน์

การป้องกันการสะกดรอยออนไลน์และลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อตามแนวคิดของทฤษฎีนี้ คือ การกำจัดการประกอบข้อใดข้อหนึ่งออกไป ซึ่งสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. การกำจัดการอาชญากรรมที่มีแรงจูงใจในการกระทำความผิด คือ การหาแนวทางยับยั้งหรือลดแรงจูงใจของนักสะกดรอยออนไลน์สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1.1 การบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้การสะกดรอยทั้งทางกายภาพและออนไลน์เป็นความผิดและมีโทษตามกฎหมาย โดยบทลงโทษที่ใช้บังคับควรกำหนดให้เหมาะสมกับระดับความรุนแรงของการกระทำความผิด เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นการป้องปรามยับยั้งอาชญากรรมที่มีแรงจูงใจในการกระทำความผิด และควรกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ในความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น ค่ารักษาพยาบาลสำหรับการรักษาจิตแพทย์ หรือค่าเสียหายอื่น ๆ ที่เป็นผลกระทบโดยตรงจากการตกเป็นเหยื่อ เมื่อมีกฎหมายที่สามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา จะช่วยทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิดเพราะเกรงกลัวว่าตนเองจะได้รับโทษตามกฎหมาย

1.2 การส่งเสริมการศึกษาและสร้างความตระหนักรู้อันตรายของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ให้แก่ประชาชนในทุกระดับ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน นักเรียนและนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายและมีแนวโน้มที่จะตกเป็นเหยื่อมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบาง ขาดประสบการณ์ในชีวิต และอาจขาดความระมัดระวังในการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลหรือใช้งานอินเทอร์เน็ต การให้ความรู้เรื่องอันตรายจากการเผยแพร่ข้อมูลทางออนไลน์และอันตรายที่เกิดจากการตกเป็นเหยื่อการสะกดรอยออนไลน์จะช่วยลดโอกาสในการกระทำความผิด เนื่องจากประชาชนฉลาดรู้เท่าทันอันตรายมีความระมัดระวังในการใช้งานอินเทอร์เน็ตและการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลมากขึ้น และเรียนรู้วิธีป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อในเบื้องต้น ย่อมส่งผลให้อาชญากรรมที่มีแรงจูงใจในการกระทำความผิดไม่กล้าลงมือเนื่องจากประชาชนรู้เท่าทันอันตรายและสามารถป้องกันตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการนี้จะช่วยยับยั้งและลดโอกาสในการเกิดการสะกดรอยออนไลน์และอาชญากรรมออนไลน์รูปแบบอื่นๆได้ด้วย

การบัญญัติกฎหมายที่สามารถใช้บังคับกับความผิดฐานสะกดรอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับความพยายามในการส่งเสริมการศึกษาและสร้างความตระหนักรู้ถึงอันตรายของอาชญากรรมออนไลน์ให้แก่ประชาชน ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการยับยั้งและลดแรงจูงใจของการกระทำความผิดโดยเฉพาะกับการสะกดรอยออนไลน์ การให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันภัยคุกคามและสามารถป้องกันตนเองในเบื้องต้นจะช่วยลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ ในขณะที่การมีกฎหมายที่ชัดเจนและบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะเป็นการป้องปรามผู้กระทำความผิดให้เกรงกลัวการกระทำความผิด นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังช่วยลดความเสี่ยงของอาชญากรรมออนไลน์ในรูปแบบอื่น ๆ อันนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมออนไลน์ที่ปลอดภัยสำหรับประชาชน

2. การกำจัดการเหยื่อหรือเป้าหมายที่เหมาะสม คือ การลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อหรือเป้าหมายที่เหมาะสม โดยผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองและปฏิบัติได้ทันที โดยผู้ใช้งานสามารถลดโอกาสตกเป็นเหยื่อและป้องกันตนเองในเบื้องต้น โดยวิธีการดังต่อไปนี้

2.1 การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ใช้งานควรใช้ระบบตั้งค่าความเป็นส่วนตัวของแต่ละแพลตฟอร์มให้มาเพื่อจำกัดให้เฉพาะบุคคลที่รู้จักหรือสนิทสนมเชื่อถือได้เท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลของตนเองได้ วิธีการนี้เป็นการลดความเสี่ยงที่บุคคลที่ไม่ประสงค์ดีจะสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวและช่วยป้องกันการถูกนำข้อมูลไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม เป็นวิธีการเบื้องต้นที่ช่วยเพิ่มความปลอดภัยในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถปกป้องตนเองจากภัยคุกคามทางออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปฏิบัติตามได้ในทันที

2.2 การระมัดระวังในการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวและไม่สามารถตั้งค่าความเป็นส่วนตัวได้ เช่น การประกอบอาชีพที่ต้องมีการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ ผู้ใช้งานควรใช้ความระมัดระวังในการเผยแพร่ข้อมูลเป็นพิเศษ โดยพยายามหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลที่ละเอียดอ่อน เช่น เบอร์โทรศัพท์ส่วนตัว

ที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน รูปภาพที่ไม่เหมาะสม เลขบัญชีธนาคาร ข้อมูลทางการเงิน หรือเผยแพร่สถานที่อยู่ ณ ขณะนั้นๆ เป็นต้น โดยควรคำนึงอยู่เสมอว่าข้อมูลเหล่านี้อาจถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมหรือใช้ในการกระทำความผิดโดยบุคคลที่ไม่ประสงค์ดี ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง ความปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของตนเองได้ การพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนเผยแพร่ข้อมูลใด ๆ จะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยลดความเสี่ยงในการเป็นเหยื่อที่เหมาะสมและเพิ่มความปลอดภัยในการใช้งานสื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การหลีกเลี่ยงการติดต่อหรือการเป็นเพื่อนกับบุคคลที่ไม่รู้จักในสื่อสังคมออนไลน์เป็นหนึ่งในวิธีที่ช่วยป้องกันความเสี่ยงจากการสะกดรอยหรือคุกคามทางออนไลน์ การยอมรับคำขอเป็นเพื่อนหรือผู้ติดตามจากบุคคลที่ไม่รู้จักอาจเปิดโอกาสให้ผู้ไม่ประสงค์ดีเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้งาน ซึ่งอาจมีการนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมหรือพยายามส่งข้อความที่ไม่เหมาะสมหาผู้ใช้งานโดยตรง จึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนรับคำขอเป็นเพื่อนและปฏิเสธคำขอจากบุคคลที่ไม่รู้จักทันที นอกจากนี้ การใช้ระบบปิดกั้นบัญชีผู้ใช้งาน (Block) กับบุคคลที่ส่งข้อความไม่พึงประสงค์ หรือมีพฤติกรรมข่มขู่คุกคามที่สร้างความหวาดกลัวให้ ก็เป็นอีกหนึ่งวิธีในการลดความเสี่ยงและหลีกเลี่ยงการเผชิญกับข้อความที่ไม่เหมาะสมได้ วิธีเหล่านี้จะช่วยลดโอกาสที่จะตกเป็นเป้าหมายของการสะกดรอยและคุกคามทางออนไลน์ และช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในระยะยาวด้วย

การป้องกันตนเองจากการตกเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมของการสะกดรอยออนไลน์ ซึ่งผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์สามารถทำได้ด้วยตนเองโดยทันที ได้แก่ การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวเพื่อจำกัดการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัว การระมัดระวังในการเผยแพร่ข้อมูลที่ละเอียดอ่อน และการหลีกเลี่ยงการติดต่อหรือการเป็นเพื่อนกับบุคคลที่ไม่รู้จัก รวมถึงการใช้ระบบปิดกั้นบัญชีผู้ใช้งานที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ วิธีการเหล่านี้จะช่วยลดความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อและสร้างสภาพแวดล้อมในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย

3. การกำจัดการขาดความสามารถในการเฝ้าระวัง คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวัง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากการบัญญัติกฎหมายและกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมแล้ว ยังควรขอความร่วมมือจากเอกชนในการประชาสัมพันธ์หรือรณรงค์ในสื่อที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และฉลาดเท่าทันอันตรายของการสะกดรอยทางออนไลน์และอันตรายที่เกิดจากการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลทางออนไลน์ การดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงช่วยลดแรงจูงใจของผู้กระทำความผิดเท่านั้นแต่ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวังให้แก่คนในสังคมอีกด้วย ไม่เพียงเท่านั้นการสนับสนุนให้มีการวิจัยเชิงวิชาการเกี่ยวกับการสะกดรอยทางออนไลน์ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยเพิ่มความรู้และทำให้เข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้งและรอบด้านมากยิ่งขึ้นซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวจะช่วยในการออกกฎหมาย นโยบายและมาตรการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่เฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรมออนไลน์ ให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกเป็นเหยื่ออย่างครอบคลุม เพื่อเพิ่มช่องทางการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในเบื้องต้น โดยหน่วยงานดังกล่าวสามารถช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยการทำหน้าที่คัดกรองพฤติกรรมที่เข้าข่ายความผิดตามกฎหมาย พร้อมให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นเพื่อลดความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงช่วยประสานงานกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและสามารถให้คำแนะนำผู้เสียหายในเรื่องการเตรียมตัวหรือการรวบรวมพยานหลักฐานอย่างเหมาะสมเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็วและราบรื่น ในขณะเดียวกัน ประชาชนทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความปลอดภัยทางออนไลน์ได้ด้วยตนเอง ผ่านการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ การระมัดระวังในการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนการหลีกเลี่ยงการติดต่อกับบุคคลที่ไม่รู้จัก มาตรการเหล่านี้จะช่วยลดความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งเพิ่มศักยภาพในการเฝ้าระวังตนเองจากภัยคุกคามทางออนไลน์

บทสรุป

การสะกดรอยออนไลน์เป็นอาชญากรรมไซเบอร์ที่มีลักษณะการเฝ้าติดตาม ช่มชู้ หรือคุกคามบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างซ้ำๆ ต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด แม้ว่าเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตจะสร้างประโยชน์และเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของทุกคน แต่การใช้อินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์อย่างไม่ระมัดระวัง สามารถเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเหยื่อและใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการก่อเหตุสะกดรอยออนไลน์หรือนำข้อมูลไปใช้ในทางที่มีข้อได้ ผู้กระทำความผิดต่างมีแรงจูงใจที่นำไปสู่การสะกดรอยที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็น

จะเป็นความหลงใหลที่มากเกินไป ความโกรธแค้น เพราะความผิดปกติทางสภาพจิตใจหรือร่างกายของผู้กระทำ หรือเป็นบุคคลที่ลืมนึกถึงผลกระทบที่ต้องตนเองเนื่องจากพิจารณาแล้วว่าการติดตามตัวผู้กระทำผิดเป็นเรื่องยาก และจะไม่ถูกลงโทษทางกฎหมาย แต่ไม่ว่าจะเพราะเหตุใดการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบทางลบต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อทั้งสิ้น โดยเฉพาะด้านอารมณ์และจิตใจ เหยื่อต้องเผชิญกับความหวาดกลัวและวิตกกังวลว่าจะเกิดอันตรายขึ้นกับตนเองหรือบุคคลใกล้ชิดความหวาดระแวงที่เกิดขึ้นอาจนำไปสู่ปัญหาทางสุขภาพจิตส่งผลให้ไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข อาชญากรรมดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขและวางแผนรับมือป้องกันอย่างจริงจังจากทุกภาคส่วนในสังคม

การป้องกันการตกเป็นเหยื่อการสะกดรอยออนไลน์ตามแนวทฤษฎีปกตินิสัย คือ การกำจัดองค์ประกอบหลักอย่างใดอย่างหนึ่งออกไป โดยมีแนวทางหลักดังต่อไปนี้ 1) การลดแรงจูงใจในการกระทำผิด ทำได้โดยการบัญญัติกฎหมายที่ระบุให้การสะกดรอยออนไลน์เป็นความผิดทางอาญาพร้อมกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมกับความรุนแรงของการกระทำความผิดและกำหนดให้ชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเหยื่อ พร้อมรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงอันตรายของการตกเป็นเหยื่อและพร้อมรับมือกับปัญหาดังกล่าว จะช่วยลดแรงจูงใจของผู้กระทำผิดเนื่องจากกลัวที่จะได้รับโทษตามกฎหมายและประชาชนทั่วฉลาดรู้เท่าทันอันตรายที่เกิดขึ้น 2) การลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อที่เหมาะสม สามารถเริ่มต้นที่ตัวบุคคลเอง โดยการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างระมัดระวัง หลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลสำคัญบนสื่อสังคมออนไลน์ การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในโซเชียลมีเดีย และการระมัดระวังในการรับเพื่อนหรือผู้ติดตามที่ไม่รู้จักในสื่อสังคมออนไลน์ การปฏิบัติตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยลดโอกาสที่ผู้กระทำผิดจะสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเหยื่อได้ 3) การเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวังต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ และประชาชนทั่วไป ภาครัฐควรเร่งดำเนินการบัญญัติกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการสะกดรอยออนไลน์และกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด เพื่อให้สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การสนับสนุนการวิจัยเชิงวิชาการเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวจะช่วยให้มีความรู้และความเข้าใจมากยิ่งขึ้น การจัดอบรมและเพิ่มความรู้ความเข้าใจในด้านอาชญากรรมไซเบอร์ให้แก่บุคลากรของหน่วยงาน และการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงอันตรายของการสะกดรอยออนไลน์ รวมถึงการแนะนำวิธีการป้องกันตนเอง จะทำให้สามารถเฝ้าระวังและป้องกันการสะกดรอยออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวนี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมออนไลน์ที่ปลอดภัยมากยิ่งขึ้นและลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อการสะกดรอยออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชญานิษฐ์ บัวดีสุขเดชา. (2551). *ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้คุกคามผู้อื่นโดยใช้อินเทอร์เน็ต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- โชติกา ชุมศรี. (2567). *การตกเป็นเหยื่อของการสะกดรอยออนไลน์ในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- พรชัย ขันดี และ คณะ. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- มินตัน ดึงต้อง. (2564). *มินตันแชร์ประสบการณ์โดนคุกคามจากพนักงานส่งอาหาร หื่น! ดักรอ*. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2567, จาก https://youtu.be/noQG0GEGCk8?si=OpMRXJxb4VG0Q_Y4
- สาวตรี สุขศรี. (2560). อาชญากรรมคอมพิวเตอร์/ไซเบอร์กับทฤษฎีอาชญาวิทยา. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 46(2). 415-432.
- สาวตรี สุขศรี. (2561). อาชญากรรมความรุนแรงบนอินเทอร์เน็ต. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 47(2). 268-300.
- สาวตรี สุขศรี. (2563). *กฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และอาชญากรรมไซเบอร์*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะนิติศาสตร์. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน.
- Bocij, P. (2004). *Cyberstalking: Harassment in the Internet Age and How to Protect Your Family*. UK: Praeger.
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588-608.

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2568

Received: 16/09/2024, Revised: 05/11/2024, Accepted: 10/12/2024

- Dreßing, H., Bailer, J., Anders, A., Wagner, H., & Gallas, C. (2014). Cyberstalking in a large sample of social network users: prevalence, characteristics, and impact upon victims. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 17(2), 61-67.
- General, U. A. (1999). *Cyberstalking: A new challenge for law enforcement and industry*. [Report from the Attorney General to the Vice President]. Retrieved 15 March 2023, from <https://webharvest.gov/peth04/20041022072652/http://www.usdoj.gov/criminal/cybercrime/cyberstalking.htm>
- Jane, M. (2023). The Psychological Effects of Cyberstalking on Victims. *Sociology and Criminology: Open Access*, 11(1), 266.
- Jansen van Rensburg, S. K. (2017). Unwanted attention: The psychological impact of cyberstalking on its survivors. *Journal of Psychology in Africa*, 27(3), 273-276.
- Lowry, P. B., Zhang, J., Wang, C., Wu, T., & Siponen, M. (2013, 15-18 December). Understanding and predicting cyberstalking in social media: Integrating theoretical perspectives on shame, neutralization, self-control, rational choice, and social learning. *Proceedings of the Journal of the Association for Information Systems Theory Development Workshop at the 2013 International Conference on Systems Sciences (ICIS 2013)*, Milan, Italy.
- McFarlane, L., & Bocij, P. (2003). An exploration of predatory behaviour in cyberspace: Towards a typology of cyberstalkers. *First Monday*, 8(9). <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/1076/996>
- Ogilvie, E. (2000). Cyberstalking. *Trends and issues in criminal justice* No.166. Canberra: Australia Institute of Criminology.
- Paul E. Mullen, M. P., & Purcell, a. R. (2008). *Stalkers and their Victims*. UK: Cambridge University Press.
- Reyns, B. W. (2010). A situational crime prevention approach to cyberstalking victimization: Preventive tactics for Internet users and online place managers. *Crime Prevention and Community Safety*, 12(2), 99-118.
- Reyns, B. W. (2012). *The anti-social network: cyberstalking victimization among college students*. New York: LFB Scholarly Publ.
- Short, E., Guppy, A., Hart, J., & Barnes, J. (2015). The Impact of Cyberstalking. *Studies in Media and Communication*, 3(2), 1-16.